

Omistajanvaihdoksen inhimillinen puoli

Antti Raininko 26.3.2026

Omistajanvaihdoksen taustaa

- Omistajanvaihdos on teoriassa yksinkertainen asia, mutta käytännössä ei niinkään:
- Omistajanvaihdos tehdään aineellisesta (pellot, rakennukset, eläimet) sekä aineettomasta (tieto, osaaminen, historia, tehty työ) omaisuudesta.
- Aineellinen sekä aineeton omaisuus ovat kuitenkin ”arvottomia” ilman yrittäjää.
- Yrittäjä on yritystoiminnan moottori, joka käyttää aineetonta omaisuutta (tietoa/osaamista, historiaa). harjoittaakseen yritystoimintaa aineellisella omaisuudella (pellot, koneet).
- Yritystä ei voi olla ilman yrittäjää.
- Yrittäjää ja yritystä on vaikea tarkastella erillisinä asioina, sillä nämä ovat kuin siamilaiset kaksoset. Mihin ensimmäinen loppuu, ja mistä toinen alkaa?
- Tähän kiteytyy omistajanvaihdoksen henkisen puolen haasteet!

Mikä johtaa yrittäjän ja yrityksen ”sulautumiseen”

- Sukupolvenvaihdos on harvinainen tapahtuma, sillä se tehdään keskimäärin n. 30 vuoden välein. Tähän väliin mahtuu paljon tapahtumia.
- Yritystoiminta on ollut merkittävä osa elämää, ja se on voinut vaatia uhrauksia muusta elämästä. Yritystoimintaa on myös voitu rakentaa muun elämän esim. palkkatöiden ehdoilla.
- Yritys on monesti ollut osa elämää jo ennen yrittäjäksi ryhtymistä. Jo pienestä pitäen töissä on oltu mukana, haettu mahdollisesti koulutusta ja suunniteltu elämää yrittäjänä.
- Yrittäjäksi on voinut myös joutua tahtomattaan esim. painostuksen, ohjailun tai olosuhteiden takia.
- Yrityksellä ja yrittäjällä, yrittäjäksi aikovalla tai siitä tietävällä onkin aina jonkinlainen suhde
- Maatalousyrittäjyyttä voisikin kuvailla Tukholman syndroomana
- Ennen omistajanvaihdosta yrittäjä on saattanut vaikuttaa tilaan/tila vaikuttaa yrittäjään jopa 50 vuoden ajan. Joten onko ihme että omistajanvaihdos herättää tunteita?

Luopujan ja jatkajan roolit

- Yleisimmät riidat omistajanvaihdoksessa liittyvät rooleihin ja siihen kuka on ”todellinen” yrittäjä kaupanteon jälkeen
- Juridisesta näkökulmasta yrittäjä on aina se, kenen nimi on paperissa!
- Käytännössä tilanne harvoin menee näin. Luopuja voi kokea omistavansa veto-oikeuden päätöksenteon ja tilan asioihin vielä kaupan jälkeenkin.
- Monesti tässä on taustalla luopujan sisäänrakennettu halu auttaa. Mutta onko tässä vaara kokea tämä varpaille astumisena tai epäluottamuksena?
- Jatkajalla on monesti halu kokeilla siipiään ja näyttää pärjäävänsä. Syynä voi olla itse tai edellisten sukupolvien asettamat paineet.
- Onkin tärkeää keskustella hyvissä ajoin miten roolit jaetaan. Ajetaanko uutta yrittäjää pikkuhiljaa sisään, onko kyse läpsystä vaihdosta ja mikä on luopujan rooli. Onko se neuvonantaja, yhtiökumppani, työntekijä vai vapautettu kokonaan palveluksesta?

Olettamukset kaiken pahan alku ja juuri

- Rooleihin ja koko prosessiin liittyy paljon olettamuksia.
- Omistajanvaihdoksessa ei saisi kuitenkaan olettaa mitään!
- Jos asiasta on epäselvyys, ei oleteta, vaan asia sovitaan
- Yleisimpiä olettamuksia:
 - Luopuja olettaa, että jatkaja on kiinnostunut tilanpidosta
 - Luopuja olettaa, että jatkaja toimii kuten hänkin on toiminut
 - Jatkaja olettaa luopujan tietävän ettei häntä kiinnosta tilanpito
 - Jatkaja olettaa, että hän saa tehdä tilalla kuten haluaa
 - Sisärukkaset olettavat jatkajan saavan vastiikettoman omaisuuserän
 - Naapurit/sukulaiset/yhteistyökumppanit olettavat jotain
- Miksi asioita sitten oletetaan?

Keskustelun hankaluus

- Oletuksen taustana on usein pelko. Pelko asioiden menemisestä eri tavoin kuin on halunnut.
- Jos keskustelua pelätään, ei sitä haluta käydä, vaan ruvetaan olettamaan
- Jos keskustelu on vaikeaa, on hyvä miettiä seuraavia asioita:
 - Pelätäänkö itse keskustelua vai keskustelun lopputulemaa?
 - Minkälaisella tulokulmalla keskustelua on käyty tähän asti?
 - Onko keskusteluissa edes yritetty huomioida kummankin näkökulmat?
 - Missä tilanteessa keskustelua on käyty?
 - Liittyykö keskusteluun jotain muutakin kuin pelkästään omistajanvaihdostilanne?
- Monesti keskustelut aiheesta lähtevät jo heti alussa väärille raiteille väärinymmärryksen takia. Ihan vilpittömästi esitetty kysymys: *”Oletko miettinyt maatalousyrittäjän uraa”* on helposti tulkittavissa painostukseksi, varsinkin jos sama kysymys esitetään usein.
- Myös puolihuolimattomat viittaukset edellisiin polviin on tulkittavissa väärin: *”Olisi hienoa, jos tilan sukutauluun tulisi uusia nimiä vanhojen jatkoksi.”*
- Väärinymmärryksessä on riidan alku. Onko puhuminen kuitenkin se paras ratkaisu heti alkuun?

Kirjoittamisella alkuun

- On helppoa sanoa toisille, puhukaa tunteista. Tätä on tarjottu myös maatalouden ammattilehdissä ratkaisuksi.
- Puhumisen sijaan kannattaa aloittaa kirjoittamisella.
- Kirjoittamalla tilanne, mikroeleet, äänenpainot, olosuhteet eivät vääristä viestiä eikä siihen tule aasinsiltoja.
- Kirjoitukseen voi aina palata eikä sitä tarvitse saada kerralla valmiiksi.
- Mistä sitä kirjoittaisi ja miten? Ohessa esimerkkejä apukysymyksiksi luopujalle sekä jatkajalle:
 - Luopuja**
 - Minkälaisen roolin haluat ottaa omistajanvaihdostilanteen jälkeen?
 - Mitkä kokemukset vaikuttavat omistajanvaihdostilanteeseen ja miten?
 - Mitä yritys merkitsee sinulle?
 - Jatkaja**
 - Miten suhtaudut näkemyseroihin luopujan kanssa?
 - Mitä ajattelet tulevaisuudeltasi?
 - Onko sinulle luotu odotuksia omistajanvaihdokseen liittyen?
- Kirjoitusten pohjalta on huomattavasti helpompi lähteä keskustelemaan, kun on etukäteen saanut tutustua toisen henkilön ajatuksiin

Koska aloittaa keskustelu

- Omistajanvaihdosprosessi on paljon pidempi kuin yhtäkkiä luulisi.
- Monesti prosessi nähdään vain teknisenä suoritteena joka kestää n. pari vuotta
- Prosessi kuitenkin alkaa jo hyvin aikaisessa vaiheessa. Äärimmillään niin, että lapsi ilmoittaa haluavansa olla maanviljelijä. Tästä voi alkaakin kasvatus yrittäjäksi ja valmistelu tulevaa omistajanvaihdosta varten ihan huomaamatta.
- Keskimäärin omistajanvaihdos kestää 12 vuotta. Tämä sisältää keskustelun, toteutuksen ja jälkityöt vaihdoksen jälkeen niin että uusi yrittäjä pääsee täysillä vauhtiin
- Tarkkaa rajaa keskustelun aloitukselle ei ole, sillä jokainen tapaus on yksilö. Tilan jatkuvuuden ja suunnittelun kannalta hyvä aika olisi kuitenkin vähintään 5 vuotta ennen vaihdosta.
- Vuosiluvun tuijottelun sijaan onkin parempi miettiä sitä, missä vaiheessa omaa valmiudet keskustella asiasta ja asiaa pystyy katsomaan objektiivisesta näkökulmasta
- Objektiivisuus on vaikeaa henkilöiden ja yrityksen pitkän suhteen takia, muttei mahdotonta
- Apua objektiiviseen keskusteluun on onneksi nykyisin tarjolla monesta suunnasta!

**Kysymyksiä?
Kommentteja?**

Antti Raininko

Kasvintuotannon asiantuntija

Agrologi (AMK)/ Tradenomi (AMK)

Toimipiste Pori, mutta liikun paljon myös Pohjois-Satakunnassa

Työnkuva: Viljelysuunnittelu, kasvustokäynnit, tukihaut, maan kasvukunnon kehittämistyöt, täsmäviljely, luomu, kipsi, hankkeet

Omistajanvaihdoksen henkiset kiemurat erityinen mielenkiinnon kohde!

Puh. 050 4633392

Antti.raininko@proagria.fi

ProAgria

#onnistummeyhdessä

ProAgria

Kiitos!

Ota haltuun ProAgrian somet:

IG: proagrialansi

Fb:Pro Agria Länsi-Suomi